

FRI – BLADET 2014

Samarbetsblad för svenska friluftsmuseer

Bästa FRI-vänner !

Lagom till jul får ni nu en rapport från FRI-mötet i Bunge den 3- 5 september 2014.

Vi var 76 deltagare från 19 olika museer och andra kulturinstitutioner.

Liksom 2013 var FRI s årsmöte förlagt till Riksförbundet Sveriges Museers Vårmöte och därmed separerat från FRI mötet. Vårmötet hölls i Umeå. Protokollet från årsmötet fick ni i direkt anslutning till mötet.

2015 års årsmöte är planerat till Vårmötet i Sigtuna, den 15 – 17 april. Boka in datumen redan nu.

Värd för FRI mötet 2015 är FRI s nya medlem, Mariebergsskogen i Karlstad, och datumen är satta till den 2 – 3 september. Inbjudan skickas ut runt den 1 maj. Anna Lööf Falkman hälsar oss varmt välkomna.

FRI-möte på Bunge museet

FRI-mötet hade temat organisation och anordnades i samarbete mellan Bungemuseet och Gotlands museum. Vi möttes upp på fornsalen i Visby och gavs möjlighet att både titta på deras utställning samt lyssna till deras chef som berättade om Gotlands museum och hur de är organiserade.

Redaktör: Cortina Lange,
Stiftelsen Skansen, Box 27807,
115 93 Stockholm, Tel.
084428004,

E-post:
cortina.lange@skansen.se

Jag önskar er alla en God Jul
och Gott Nytt År.

Maj-Gun Blomberg och Anders Lundkvist från Bungemuseet tillsammans med Lars Sjösvärd och Jenny Westfält från Gotlands museum hälsade oss varmt välkomna till Gotlands museum i Visby. Henrik Zipsane tackade, i egenskap av ordförande i nätverket, för att vi fick komma.

Gotlands museum

Gotlands Museum är en koncern med verksamhet inom arkeologi, byggnadsvård, samlingar, publik verksamhet och fastighetsförvaltning. Huvudman för museet är Föreningen Gotlands Fornvänner, med 3 000 medlemmar. Gotlands Fornsal är ett äldre namn på museet och idag är Fornsalen ett av flera besöksmål inom Gotlands Museum.

Vision

Museum för alla.

Arbetsätt

Dialog och samverkan.

Antal anställda

100

Omsättning

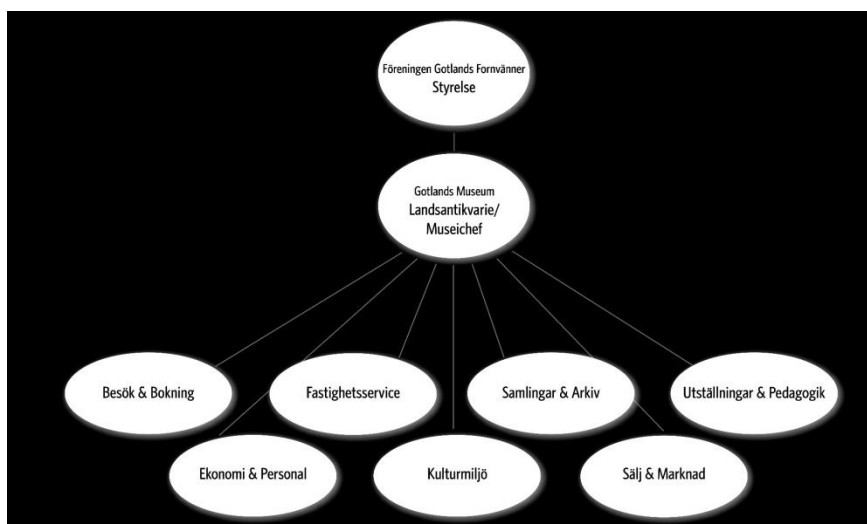
41 miljoner kronor

De övergripande verksamhetsmålen för museet är att det

- ska vara samhällets minne, genom att samla och sprida kunskap om Gotlands natur- och kulturarv. Detta i dialog och samverkan med andra kulturarvsintressenter
- har ett övergripande ansvar för den regionala konsten på Gotland. Detta i dialog och samverkan med andra konstintressenter
- har en stark ställning som kunskapsbank och utvecklingsfaktor på Gotland och i Östersjöregionen
- ska vara Gotlands mest besökta turistmål
- har ett kundperspektiv
- är en stark aktör i besöksnäringen på Gotland
- är miljöcertifierat och arbetar för en hållbar utveckling

Organisationskiss

Imponerande siffror från Gotland Museum

Gotlands Museum

Besökare: 231 000 (2013)

Fornsalen (80 500)
– Kulturhistoriskt museum

Gotlands Konstmuseum (8 500)
– Samtidskonst & konstsamlingen

Ruinerna i Visby (94 000)
– Ett levande världsarv

4 museigårdar (48 000)
– Besöksmål på landet och i stan

Gotlands Muse

Pedagogik & Program

Programverksamhet skola
7 000 elever/år

Programverksamhet allmänheten
300 program/år

Utställningar
ca 20/år

Bokade grupper
522 events med 39 000 personer

Gotlands Museum

Kultursamverkan

Kultursamverkan tar en allt större plats i museets verksamhet. Gotlands Museum har ett regionalt ansvar för kulturarvet och konsten på Gotland och samverkar därför med övriga kulturarvs- och konstintressenter på ön. Idag ingår museet bl. a. i ett 50-tal organisationer, stiftelser och föreningsstyrelser, med koppling till kulturarv, konst och turism.

”Främjandeverksamhet” utövas genom sina konst- och kulturarvskonsulenter. Från och med 2015 kommer verksamheten troligen att kunna förstärkas genom att hemslojdskonsulenterna förs över till Gotlands Museum.

Nyheter

Spännande nyheter som är värda att omnämna är att museet numera hyr 3 600 kvm magasinslokaler, vilket möjliggör att de från den 7 september i år kan tillgängliggöra 400 000 föremål i öppna magasin. För barnen bygger man upp en ny utställning ”Skepp & Skoj” till vilken Gotlands Bolaget har gått in som medfinansierare. Sedan 2010 samverkar museet med 34 organisationer runt Östersjön.

Mer om Gotlands museum hittar ni på:

www.facebook.com/gotlandsmuseum

www.twitter.com/gotlandsmuseum

www.gotlandsmuseum.se

Visningen av Fornsalen både imponerade och inspirerade!

En SL buss tar vi oss till Färösund och Bunge museet.

Bungemuseet

I 107 år har det bedrivits verksamhet på Bungemuseet. Under lågsäsong ägnar man sig åt byggnadsunderhåll och under sommaren fokuserar man på gästerna och att sköta om sina 7 hektar mark.

Frivilligt arbete har alltid varit en förutsättning för museets överlevnad. Idag är fyra personer helårsanställda på museet och inför säsong utökas personalen med några museipedagoger. Lönenivån för alla medarbetarna kan definitivt etiketteras som kulturhistoriska.

Volontärsverksamheten är omfattande och bland de sysslor man ägnar sig åt ingår takläggning, tjärbränning, linberedning, kolning och liknande. Flertalet volontärerna kommer från den ideella förening som äger och driver museet.

Maj-Gun och Bungemuseets styrelseordförande inleder

Museet hade sin glansperiod från 1973 fram till 1990-talets början med ca 3000 skolbesök och 66 000 gäster per år. Då fanns det tre museer på Gotland idag fyrtiotre. Årets besöksiffror kommer hamna på ca 12 000 gäster. En konsekvens av att verksamheten i så hög grad vilar på ideell grund är att utbudet styrs av vem/vilka som dyker upp den aktuella dagen. Genom att i år införa introduktionsvisningar till museet har erbjudandet till gäst förbättrats.

Under blå himmel, strålande sol och med en doft av havet visades vi runt på museet.

Elisabeth Lutterman

Bungenäs – ett nedlagt kalkbrott och militäranläggning som idag bjuder på naturupplevelser och god mat.

Bungenäs är en 165 hektar stor halvö strax öster om Fårösund som under lång tid har varit omöjlig att besöka för allmänheten.

Under områdets storhetstid fanns här Gotlands största kalkbrott med upp emot 200 anställda. När kalkbrytningen lades ner 1963 tog militären över området. Kvar från dessa två eror finns nu ett landskap med stora ärr och spår av mänsklig påverkan: djupa kalkbrott, ett hundratal övertäckta bunkrar, bergrum, granatkratrar, utplanade strandlinjer och byggnader.

Joachim Kuylenstierna, ägare av området, vill ha spännande människor på Bungenäs, sådana som förstår att uppskatta områdets värden. Husen är byggda i en "militärens bunker-arkitektur" och säljs på arrendemark.

Kvällens värd, Region Gotland, bjöd på mat och folkmusik i modern tappning i Kalkladan.

Gunnfjauns kapell

Organisation

Temat organisation/omorganisation valdes eftersom frågan är högaktuell för flera museer men framförallt för Bungemuseet. I och med att Maj-Gun och Anders båda går i pension till våren 2015 är det i nuläget oklart hur museet kommer drivas i framtiden. Den ideella föreningen kommer inte ha råd att nyanställa till rimliga löner och i den omfattning som krävs. Henrik Zipsane, chef för Jamtli, har på uppdrag av Region Gotland tagit fram ett förslag till ny driftsform. Förslaget innebär i korta drag att den ideella föreningen fortfarande ska äga och förvalta samlingarna medan ett nybildat bolag som Gotlands museum är huvudman för driver verksamheten.

En förutsättning för att detta ska lyckas är att föreningen säljer av sina byggnader som ligger utanför museiområdet till ett uppskattat värde om 10 miljoner samt att föreningen aktivt arbetar med att få in mer pengar. Vidare måste Regionen höja sitt verksamhetsbidrag från 400 tkr till 800 tkr.

I skrivande stund vet jag att åtminstone en försäljning är slutförd med en intäkt om 3,5 miljoner kr. Det är bara att gratulera!

Förmiddagen fortsatte med presentationer över olika organisationsformer bland FRI museerna: Jamtli liksom Murberget drivs som stiftelser med offentliga bidrag. För att klara såväl drift som utveckling av museet måste man öka intäkterna från annat håll.

Skansen är en stiftelse med staten som huvudman. Regeringens riktlinjer är mer omfattande än bidraget. Idag motsvarar statens bidrag ca 30 % av omsättningen. Idag drivs Skansen mer som en affärsverksamhet. Skansen har dragit in 100 miljoner i sponsring på fyra år, sett över alla hyresavtal och höjt entrépriset.

Mariebergskogen drivs som ett helägt kommunalt bolag. Området skänktes till Karlstad med ambitionen att det skulle utvecklas till ett varmländskt Skansen. Mariebergskogen ingår i en koncern med andra bolag och erhåller ett koncernbidrag från kommunen. Vinsten med denna

organisation är att de övriga bolagen kan göra avdrag för sina vinster p g a Mariebergsskogens förluster. Parken har inte rätt att ta inträde.

Vallby, Fredriksdal och Torekällberget är kommunala museer ofta med ett större uppdrag än de får bidrag för. Vallby är regionens största turistmål men kan idag inte ta entré. Inte heller Torekällberget får ta entré vilket däremot Fredriksdal får göra. Entrépriset beslutas av politikerna.

Kulturen i Lund är föreningsdrivet med offentliga bidrag. Eftersom dessa inte kostnadsuppräknas från år till år minskar bidragen i realiteten.

FRI:s arbetsgrupp - Pedagogik

Under 2013 års FRI-möte i Lund beslöts att det "gamla" policydokumentet för pedagogik vid svenska friluftsmuseer, från 2010 ska revideras. Arbetet leds av Jamtli och följande mål har satts upp för arbetet:

Vi vill

- se över och omarbeta texten, skapa en kortare och mera koncis text. (Vi var inspirerade av byggnadsantikvariernas policydokument [?](#))

- fokusera mera på det lärande som är specifikt för friluftsmuseernas pedagogiska verksamhet
- ta med betydelsen av det livslånga lärandet.

På FRI-pedagogmötet presenterades arbetsgruppens senaste förslag till innehåll och deltagarna fick i små grupper diskutera de olika delarna av policydokumentet. Under oktober kommer ett förslag att skickas ut på remiss till alla FRI-pedagoger samt till FRI:s styrelse. Under 2015 års FRI-pedagogmöte i februari kommer det åter igen att diskuteras. Förhoppningen är att den omarbetade policyn ska kunna antas vid FRI:s årsmöte 2015 och presenteras i sin helhet på nästa FRI-möte i september. (Hela rapporten biläggs Fribrevet.)

FRI:s arbetsgrupp – Levande samlingar

Arbetsgruppen lyfte många olika frågeställningar, allt från vem som tar ansvar för att policyn för levande samlingar översätts till engelska, hur inventeringen av levande samlingar på friluftsmuseer kan hållas uppdaterat, POM, registrering i databaser samt pedagogiska program med utgångspunkt från museernas husdjur. (Gruppens minnesanteckningar biläggs Fribrevet.)

FRI:s arbetsgrupp – Byggnader och hantverk

Arbetsgruppen gick igenom den nyantagna policyn för byggnader och diskuterade hur de skulle kunna hålla kontakten under hela året. Gruppen beslöt att ha ett årligt möte, ungefär i februari, på Skansen samt att sammanställa en maillista, i vilken man kunde maila ut frågor som rör byggnader på friluftsmuseer.

Friluftsmuseernas omfattande och varierande samling av byggnader kräver ofta specifik hantverkskompetens, vilken ibland kan vara svår att hitta. Gruppen kom fram till att ett större samarbete och tätare kontakter mellan de som jobbar med byggnaderna på friluftsmuseerna skulle kunna bidra till att underlätta för varandra.

FRI:s arbetsgrupp – Chefsgruppen

En genomgång av sommarens besöksiffror visade att de flesta museer tappat 10 – 15 % i antal besökare jämfört med 2013. Ett undantag är Bunge museet som ökat.

Efter att Museiutredningen diskuterats beslöt gruppen att bjuda in utredningen till ett möte med Friluftsmuseerna. Henrik åtog sig att ordna ett möte. Områden som gruppen ville lyfta var bl a Friluftsmuseernas breda publik och FRI:s olika policydokument.

Förslag på teman till nästa FRI-möte listades:

- Hur FRI museerna använder de olika policysdokumenten.
- Volontärarbete – policy, arbetsmiljö, försäkringar, ideella sektorn. NCK har fått pengar från Nordiska ministerrådet för ett två årsprojekt med målet att ta fram en terminologi kring frivilligarbete. Inom NCK har man redan gjort en analys av frivilligarbete som är presenterad i en skrift av Anna Hansen "Volontärer och kulturarv". Jamtli kommer tillsätta en tjänst som volontärmanager.
- Anställningsformer

Att driva sitt museum till framgång är en skicklig balansgång men kräver också lite vind i seglen.

Avslut

2014 års FRI-möte avslutades med fika och hembakade kakor. Några av deltagarna stannade ytterligare en dag för att besöka Norrbys kulturresevat.

Stort tack till alla på Bunge museet och Gotlands museum för fantastiska dagar.

Tack för denna gång!

Cortina Lange